

12. NACIONALNA KONFERENCA OB MESECU PREPREČEVANJA ZASVOJENOSTI

Radenci, 6. november 2018

IZZIVI STROKOVNIH SLUŽB PRI DELU Z MLADIMI UPORABNIKI DROG

**Vesna Šmarčan, univ. dipl. psih.
vesna.smarcan@nijz.si**

ZAKAJ IZZIVI?

KAKŠNI NAJ BODO CILJI DELA Z MLADIMI?

ZAKAJ RAVNO PRI MLADOSTNIKIHIH?

- starostna meja, pri kateri se mladostniki srečajo z drogo se pomika navzdol
- krog uporabnikov (tako rednih kot eksperimentatorjev) se veča
- vse več novih psihoaktivnih substanc
- droge so vse bolj dostopne (npr. pojav naročanja preko interneta s pošto ležečo pošiljko)

preprečiti rabo – cilj = popolna abstinenca od drog

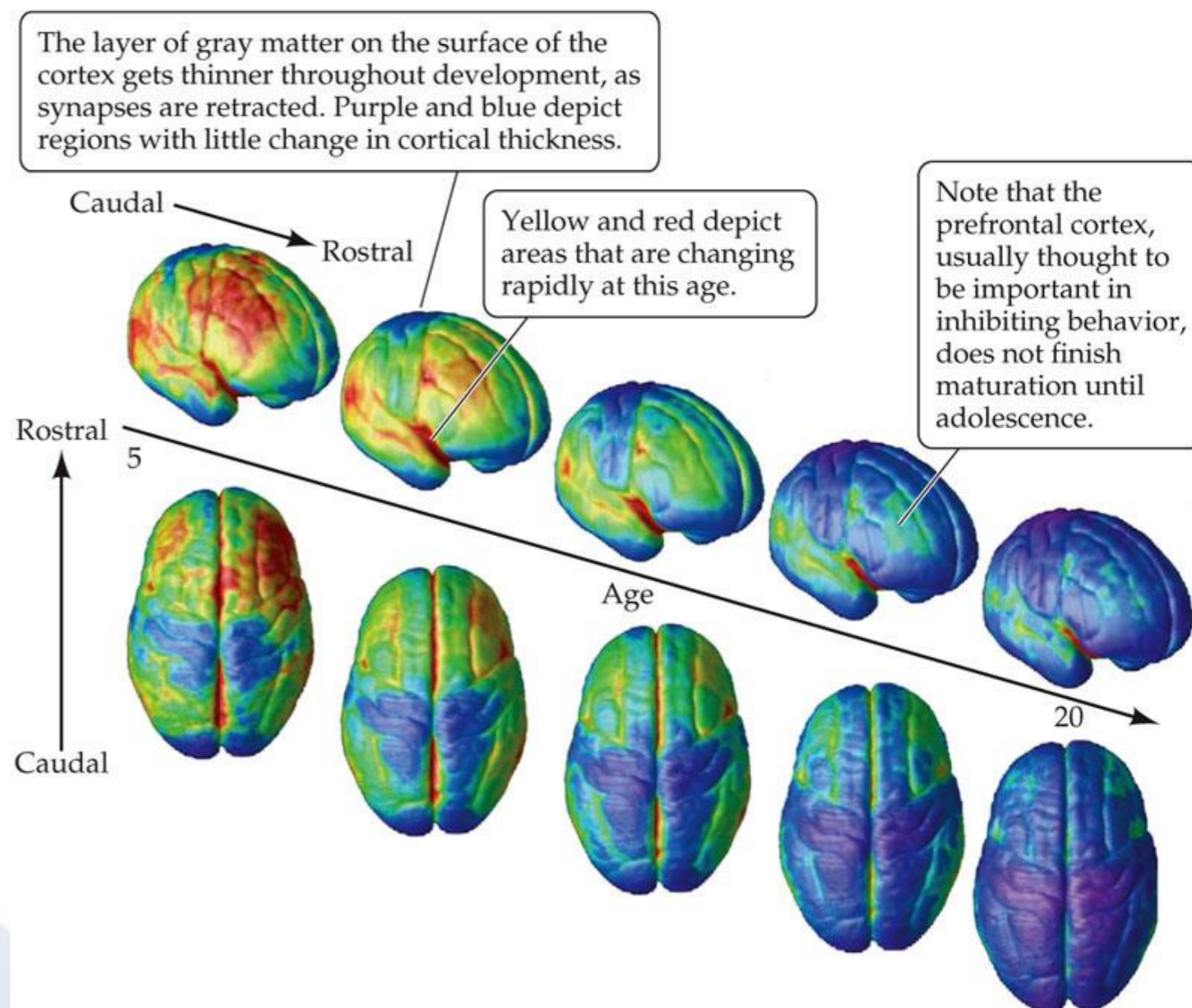
preprečiti zlorabo- cilj = zmanjševanje tveganj in škode, ki lahko nastane zaradi rabe drog

**CILJA SE NE IZKLJUČUJETA –
TEMVEČ DOPOLNJUJETA!!!!!!**

PRAVICA OTROK IN MLADOSTNIKOV DO ZDRAVEGA ODRAŠČANJA

- Med 11. in 25. letom intenziven razvoj možganov
- Reaktivnost dopaminskih centrov je v mladostništvu večja kot v odrasli dobi (zaradi česa je večji potencial za odvisnost kot v odrasli dobi)
- Pri 11. letih 2 pomembna procesa
  - OBREZOVANJE: odvečnih nevronov v možganih
  - MIELINIZACIJA: povezovanje med nevroni

THE MIND'S MACHINE 2e, Figure 13.31
© 2016 Sinauer Associates, Inc.

IZZIVI STROKOVNIH DELAVCEV?

1. INFORMIRANOST

**NEPOZNAVANJE/
NEIZKUŠENOST Z DROGAMI**

nepotreben strah za intervencijo
(v primeru da je stališče
do drog jasno!!!)

**RAZLIČNE OBLIKE
POMOČI!!!!!!!!!!!!**

**Napačne/zavajajoče
informacije glede konoplje
in legalizacije le-te**

!!!!!!! NAPAČNE/ZAVAJAJOČE INFORMACIJE GLEDE KONOPLJE IN LEGALIZACIJE LE-TE

**POTREBNO JE JASNO RAZLIKOVATI MED REKREACIJSKO UPORABO
KANABISA IN PREDPISOVANJEM ZDRAVIL, KI VSEBUJEJO KANABINOIDE**

Sprememba Uredbe o razvrstitvi prepovedanih drog (24.03.2017) – premestitev konoplje iz *prve skupine prepovedanih drog v drugo.*

I: rastline in substance, ki so zelo nevarne za zdravje ljudi zaradi hudih posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se ne uporabljajo v medicini.

II: rastline in substance, ki so sicer nevarne za zdravje, a se **lahko uporabljajo v medicini.**

Do sedaj so bolniki lahko na zdravniški recept v lekarni dobili sintezne in naravne ekstrakte konoplje, po novem bodo lahko tudi vršičke konoplje, ***torej rastlino in ne le izvlečke.***

ŽE PREJ SO UPORABLJALI THC DERIVATE V MEDICINSKE NAMENE (OD 2014)

Olivia Newton John tretjič zbolela za rakom, pomaga si z marihuano

SPREMLJAJ ČLANEK

TOREK, 9.10.2018, 16:25 - Čas zadnje posodobitve: pred enim tednom

1:31

" ' bližnji prihodnosti bomo s konopljo pozdravili skoraj vse bolezni"

AVTOR Sergeja Hadner Hvala 20. NOVEMBER 2016, OB 6:45

„NEKRITIČNA PODPORA JAVNOSTI GLEDE MEDICINSKE UPORABE MARIHUANE LAHKO VPLIVA NA ZAZNAVANJE MLADIH GLEDE ŠKODE ZA ZDRAVJE IN SE ODRAŽA S PORASTOM UPORABE MED MLADIMI.“

(M. Lovrečič in B. Lovrečič, 2014)

Ali se pri kajenju marihuane lahko razvije odvisnost?

Uporaba konoplje lahko vodi do **psihološke odvisnosti** (Wheelock, 2002):

- odvisnost se pojavi pri 1/10 uživalcev konoplje in pri 50% tistih, ki jo uživajo dnevno.
- nenadna abstinenca po predhodno težki uporabi marihuane povzroči odtegnitvene sindrome (slabost, tresenje, izguba apetita, znojenje, nespečnost, nihanje razpoloženja in povišan srčni utrip) -simptomi prenehajo takoj po ponovni administraciji marihuane

Med nezaželene posledice uporabe marihuane v adolescenci spadajo tudi povečana tveganja:

1. za razvoj **PSIHOZE** (motnje čustvovanja, zaznavanja in mišljenja; še posebej če je vzgodovini družine prisotna psihotična motnja. (npr. Fergusson in Boden, 2011)
2. za **razvoj DRUGIH DUŠEVNIH BOLEZNI** (povečano tveganje za razvoj depresije, anksioznosti in samomorilnih misli (George in Vaccarino, 2015).
3. za **JEMANJE DRUGIH PREPOVEDANIH SUBSTANC** (marihuana kot "prehodna droga" (ang. "gateway drug"),
4. povečano **TVEGANJE ZA USTREZNO DELOVANJE ENDOKANABINOIDNEGA SISTEMA** (Chadwick idr., 2013).
5. za **SLABŠI AKADEMSKI USPEH** (Clark in sodelavci, 2013)

ZAKON O PROIZVODNJI IN PROMETU S PREPOVEDANIMI DROGAMI (ZPPPD)

5. Člen

Prepovedana je posest prepovedanih drog, razen pod pogoji določenimi v 7. (le v znanstveno-raziskovalne in učne namene) in 19. členu tega zakona. (v skladu s posebnimi predpisi uporabljajo kot zdravila)

POSEDOVANJE KONOPLJE = PREKRŠEK !!!!!!!

Neupravičena proizvodnja in promet z mamili (196. člen)

(1) Kdor neupravičeno *proizvaja, predeluje, prodaja* ali ponuja naprodaj, ali zaradi prodaje kupuje, hrani ali prenaša, ali *posreduje pri prodaji ali nakupu*, ali kako drugače neupravičeno daje v promet substance ali preparate, ki so razglašeni za mamila, se kaznuje **z zaporom od enega do desetih let.**

Omogočanje uživanja mamil (197. člen)

(1) Kdor *napelje drugega k uživanju* mamila ali mu da mamilo, da ga uživa on ali kdo drug, ali kdor da na razpolago *prostore* za uživanje mamil, ali kako drugače *omogoči* drugemu, da uživa mamilo, se kaznuje **z zaporom od treh mesecev do petih let.**

(2) Če je dejanje storjeno *proti mladoletniku ali proti več osebam*, se storilec kaznuje **z zaporom od enega do desetih let.**

2. TOLERANTEN ODNOS DO PROBLEMATIKE

- Strokovni delavec ima sam izkušnjo z drogo – razmejitvev **OSEBNO-STROKOVNO MNENJE**
- Dojemanje mladostnikovega eksperimentiranja kot del „odraščanja“ TER „saj še ni tako hudo“

KDAJ ODREAGIRATI?? Zakaj je lahko „eksperimentiranje“ že problem?

**KO SE ZAVEDAMO
RESNOSTI, SMO
NETOLERANTNI DO DROGE**

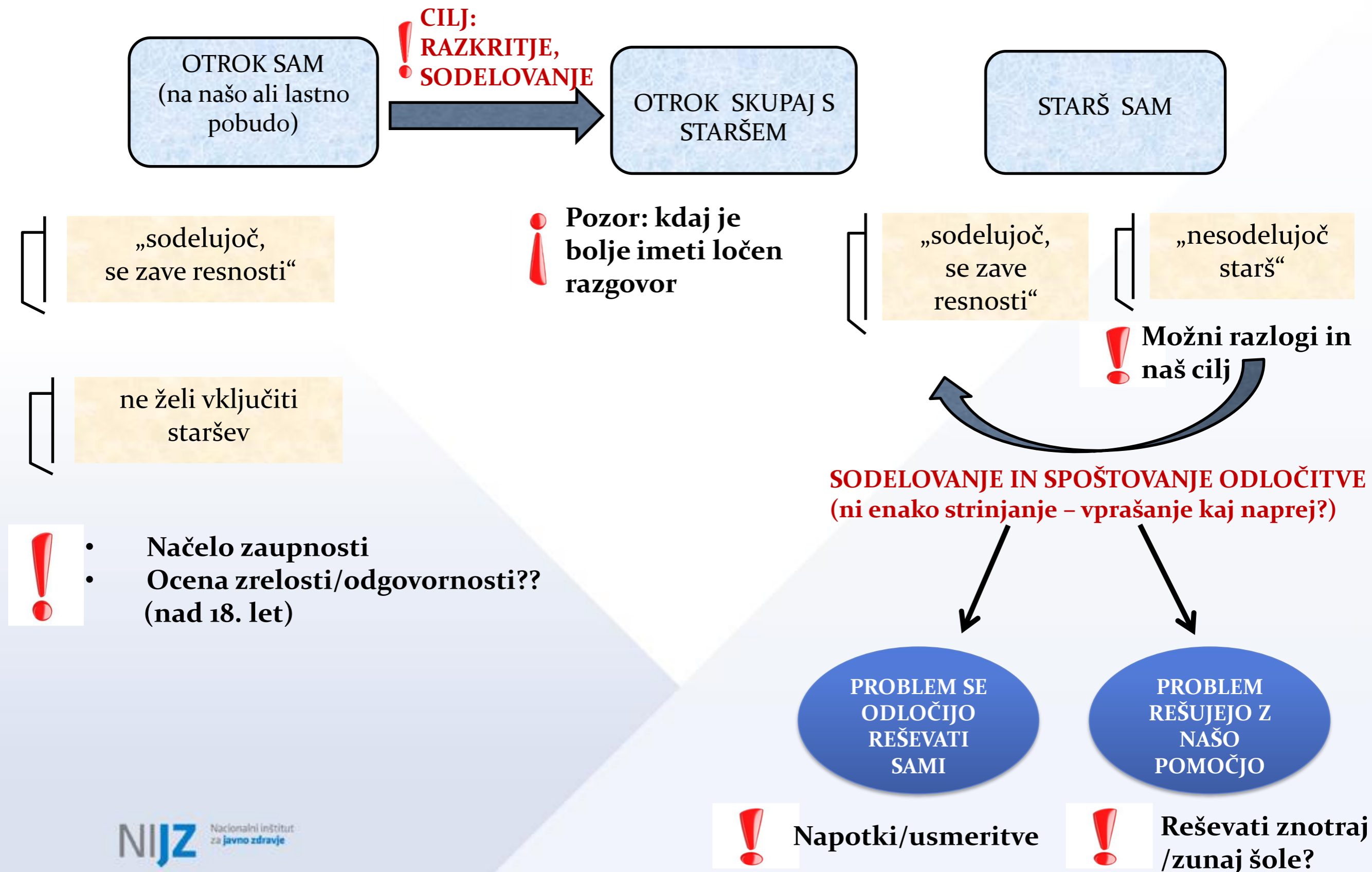
**NE Z NAMENOM
SANKCIONIRANJA TEMVEČ
POMOČI !!!!!**

**Mladostniki niso
krivi, da okrog sebe
nimajo odraslih, ki bi
jih zaščitili!**

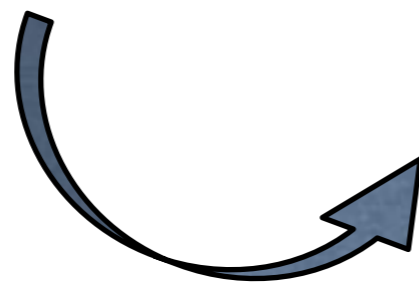
TAKE ACTION NOW!

- **INTERVENCIJA (ČETUDI SAMO POGOVOR) NI NIKOLI PREZGODNJA. TUDI KADAR GRE ZA PRVE POSKUSE!!!!!!**
- **TUDI NE VODI ZMERAJ V SVETOVANJE/TERAPIJO/ZDRAVLJENJE. ODREAGIRAJ OB PRVIH INSTINKTIH/SUMU**
- **INTERVENCIJA JE ŽE LAHKO OSNOVNO, JASNO SPOROČILO STARŠEV GLEDE ODNOSA DO DROG**

3. KO SE ODLOČIMO ODZVATI: DILEME/STRAHOVI/POMISLEKI

Dolžnost prekinitve
zaupnosti, kadar bo
ogrožal sebe ali druge

NAČELO
ZAUPANJA

NAČELO
DOBROBITI

Zaščita pred
razkrivanjem
zasebnosti oz.
zaupanega

Zagotavljanje
telesne, duševne
varnosti,
spoštovanja

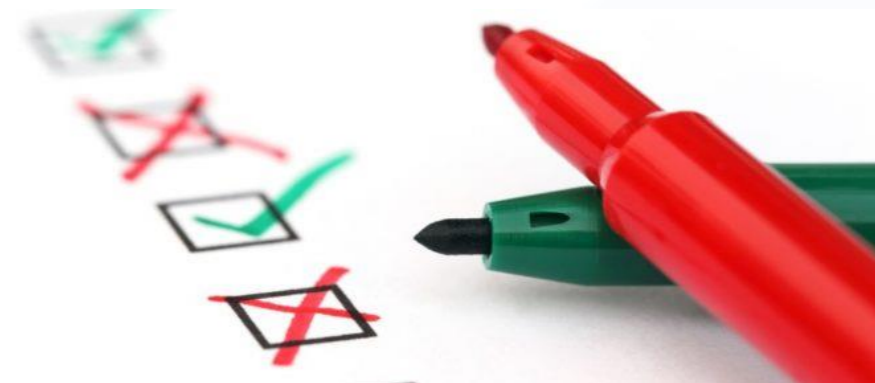
Mladoletnemu je potrebno pojasniti:

- zakaj je potrebno prelomiti zaupnost
- pogovor o možnih posledicah prekinitve z.
- na kakšen način prelomiti z.

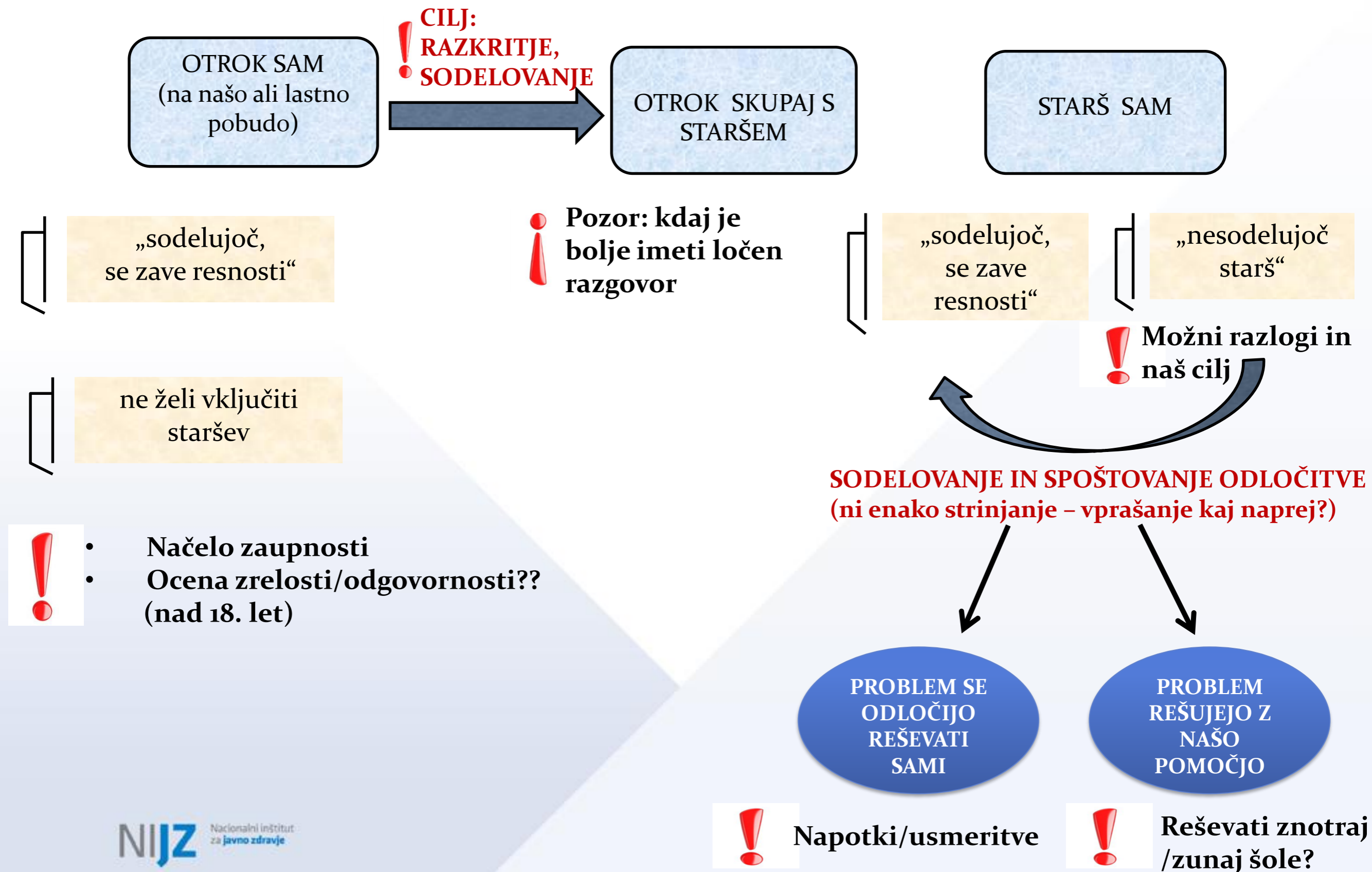
**KAJ PA ČE STARŠI VEDO, DA OTROK ZLORABLJA DROGO IN NE UKREPAJO
- JE TO ZANEMARJANJE?
- PRELOMITI ZAUPNOST IN VKLJUČITI DRUGE INSTITUCIJE (CSD)???????**

Pri mladostnikih nad 18 let so nam lahko v pomoč „vprašanja zrelosti“:

- ❖ Kakšne odločitve je ta mladostnik sprejemal v preteklosti?
- ❖ Je mladostnik impulziven?
- ❖ Se lahko mladostnik uči iz svojih napak?
- ❖ Ali ima kakšne čustvene težave, ki bi lahko vplivale na njegovo presojo?
- ❖ Kako zaznava svoj problem?
- ❖ Ali ima pogoje, da izpelje svoj plan?

3. KO SE ODLOČIMO ODZVATI: DILEME/STRAHOVI/POMISLEKI

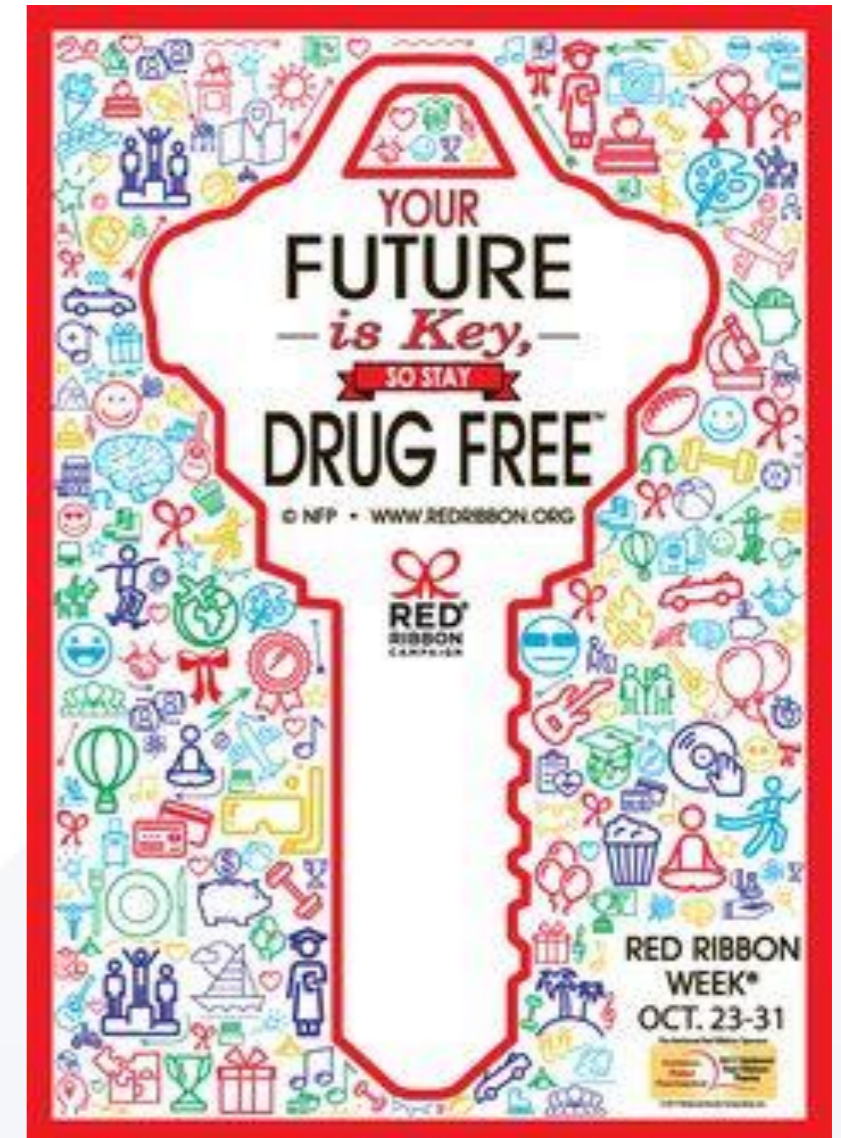
NAPOTKI/USMERITVE ZA STARŠE

- i. Opazovanje sprememb (vedenje, izgled, zdravje, navade, šolsko delo)
- ii. Pregled sobe, stvari (ne rabite trdnih dokazov!!)
- iii. Pogovor obeh staršev - oblikovanje enotnega stališča (ne rabita se nujno strinjati o vsem, morata pa zavzeti skupno stališče/pristop)
- iv. Postaviti si željen cilj
- v. Pripraviti se na odziv otroka
- vi. Postavljanje mej/zahtev in posledic (meja kot znak skrbi) in spremljanje

KAKO PA NA SISTEMSKI RAVNI:

- ❖ Podpora vodstva (akcijski načrt za tovrstne primere)
- ❖ reševanje težav na individualni/skupinski ravni?!
- ❖ Reševanje težav znotraj/zunaj šole
- ❖ Ustrezna preventiva!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

**.... USMERITVE/OMEJITVE SO POT V
MLADOSTNIKOVO SVOBODO**

**.... DAJMO JIM POMAGAT, DA
SE BODO RADI SPOMINJALI
SVOJE MLADOSTI**

**NACIONALNI INŠTITUT ZA JAVNO ZDRAVJE;
CENTER ZA PREPREČEVANJE ODVISNOSTI**

Ljubljanska ulica 4, Maribor
tel. št: (02) 332 72 51   gsm: 031 744 494
(02) 333 12 56

e-mail: info.cpo@nijz.si